

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS IR RUSIJOS FEDERACIJOS VYRIAUSYBĖS SUTARTIES DĖL
PAJAMŲ IR KAPITALO DVIGUBO APMOKESTINIMO IR FISKALINIŲ PAŽEIDIMŲ
IŠVENGIMO DENONSAVIMO“ PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

2023 m. rugpjūčio 14 d. Rusija pateikė Lietuvai notą, kuria informavo, kad dėl Lietuvos nedraugiškų veiksmų Rusijos atžvilgiu Rusija laikinai stabdo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės pajamų ir kapitalo dvigubo apmokestinimo ir fiskalinių pažeidimų išvengimo sutarties (toliau – Sutartis) 5–23, 25 ir 28 straipsnių taikymą. Taigi, stabdomi būtent tie Sutarties straipsniai, kurie turi realų poveikį susitariančiųjų valstybių apmokestinimo teisėms, t. y. kuriais paprastai apribojamos susitariančiosios valstybės teisės apmokestinti iš šios valstybės šaltinių gautas kitos susitariančiosios valstybės įmonių ir gyventojų pajamas: pavyzdžiui, pagal Sutarties 10 (*Dividendai*), 11 (*Palūkanos*) ir 12 (*Honorarai*) straipsnius, kitos valstybės rezidentams išmokami nustatytas sąlygas atitinkantys dividendai, palūkanos ar honorarai mokėtojo valstybėje gali būti apmokestinami ne didesniu kaip 10 procentų mokesčiu prie šaltinio, net jeigu nacionaliniai mokesčių įstatymai nustato didesnius mokesčio tarifus, pagal Sutarties 13 straipsnį (*Turto vertės padidėjimo pajamos*), vienos susitariančiosios valstybės rezidentų pajamos už kitos susitariančiosios valstybės įmonės su nekilnojamuoju turtu nesusijusių akcijų perleidimą apskritai gali būti apmokestinamos tik rezidavimo valstybėje, ir t. t.

Reaguodama į šią Rusijos notą, Lietuva pateikė atsakomąją diplomatinę notą Rusijai, kuria, be kita ko, pranešė, kad, Rusijai toliau netaikant Sutarties nuostatų, Lietuva pasilieka teisę imtis atitinkamų atsakomųjų priemonių pagal tarptautinę teisę (Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 60 straipsnį (*Sutarties nutraukimas ar galiojimo sustabdymas dėl sutarties pažeidimo*)). Atsižvelgdama į šį Lietuvos pranešimą Rusija dar kartą patvirtino, kad ir toliau laikosi nuomonės, kad Lietuva, prisidedama prie Europos Sąjungos Rusijos atžvilgiu taikomų sankcijų įvedimo, pati pažeidė tarptautinės teisės normas, dėl ko savo vienašalį sprendimą dėl nurodytų Sutarties straipsnių taikymo stabdymo laiko pagrįstu ir teisėtu.

Nepaisant fakto, kad Rusija sustabdė Sutarties nuostatų taikymą, tarptautinės sutarčių teisės požiūriu, atsižvelgiant į privalomo sutarčių nuostatų taikymo principą (*Pacta sunt servanda*), Sutarties nuostatos Rusijos atžvilgiu Lietuvoje turėtų būti taikomos, kol bus imtasi atitinkamų veiksmų dėl jos nutraukimo (sustabdymo), nepaisant to, kad šiuo atveju nebūtų užtikrinamas abipusiškumo principas, t. y. galimi atvejai, kai Lietuva Rusijos rezidentų iš Lietuvos šaltinių gautoms pajamoms turėtų taikyti palankesnes apmokestinimo sąlygas, o atitinkamas palankesnis apmokestinimas nebūtų taikomas analogiškoms Lietuvos rezidentų iš Rusijos šaltinių gautoms pajamoms.

Be to, vienas iš Sutarties sudarymo tikslų buvo abiejų valstybių siekis stiprinti jų ekonominį bendradarbiavimą, o dabartinė geopolitinė situacija, t. y. besitęsianti Rusijos Federacijos karinė agresija prieš Ukrainą ir šiurkščiai pažeidžiama tarptautinė teisė, lemia tai, kad glaudesnių ekonominių ryšių skatinimas su valstybe agresore nebeatitinka Lietuvos nacionalinių interesų.

Įvertinus minėtas aplinkybes priimtas sprendimas dėl Sutarties denonsavimo tikslingumo, o atsižvelgiant į tai, kad Sutartis, kaip ilgalaikė ekonominė sutartis, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatomis buvo ratifikuota Lietuvos Respublikos Seimo, jos denonsavimas galimas taip pat tik Seimo sprendimu.

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės sutarties dėl pajamų ir kapitalo dvigubo apmokestinimo ir fiskalinių pažeidimų išvengimo denonsavimo“ projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – denonsuoti 1999 m. birželio 29 d. Maskvoje pasirašytą Sutartį, ratifikuotą Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės sutarties dėl pajamų ir kapitalo dvigubo apmokestinimo ir fiskalinių pažeidimų išvengimo ratifikavimo įstatymu.

Vadovaujantis Sutarties 31 straipsnio (*Nutraukimas*) nuostatomis, kiekviena susitariančioji valstybė gali nutraukti Sutartį diplomatiniais kanalais perduodama rašytinį pranešimą apie nutraukimą mažiausiai prieš 6 mėnesius iki bet kurių kalendorinių metų pabaigos.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. (8 5) 239 0151) Tiesioginių mokesčių ir tarptautinio apmokestinimo skyriaus (vedėjas Evaldas Putrimas, tel. (8 5) 219 4476) patarėja Živilė Kvedytė (tel. (8 5) 219 9301).

3. Dabartinis teisinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reguliavimas

Nuo 2006 metų taikoma Sutartis padalija Lietuvos ir Rusijos apmokestinimo teises Lietuvos rezidentų iš Rusijos šaltinių gautų pajamų ir, atitinkamai, Rusijos rezidentų iš Lietuvos šaltinių gautų pajamų atžvilgiu, taip pat nustato minimalius rezidentų gautų pajamų dvigubo apmokestinimo panaikinimo reikalavimus, pagrindinius šalių bendradarbiavimo mokesčių srityje principus bei ginčų dėl Sutarties taikymo sprendimo pagrindus. Todėl Lietuvoje apmokestinant Rusijos rezidentų (tiek įmonių, tiek gyventojų) iš Lietuvos šaltinių gautas pajamas, jos apmokestinamos pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo ar Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas tik tada, kai tokių pajamų apmokestinimo teisė Lietuvai numatyta Sutartyje, ir tais atvejais, kai nustatyta Sutartyje, – taikant ne didesnius, nei nustatyta Sutartyje, mokesčių tarifus.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Pritarus Įstatymo projektui ir nutraukus Sutartį, Lietuvos rezidentų iš Rusijos šaltinių gautų pajamų bei Rusijos rezidentų iš Lietuvos šaltinių gautų pajamų apmokestinimas Lietuvoje būtų sprendžiamas vadovaujantis galiojančiomis nacionalinėmis mokesčių įstatymų nuostatomis, kurios tam tikrais atvejais būtų mažiau palankios dėl 3 aspektų:

- nebūtų taikomi pačioje Sutartyje nustatyti Lietuvos apmokestinimo teisių apribojimai, atitinkamai:
 - o didėtų taikomi prie šaltinio išskaičiuojamų mokesčių tarifai: Rusijos rezidentams išmokami dividendai, palūkanos, honorarai vietoj šiuo metu taikomų 0–10 procentų gyventojų pajamų ar pelno mokesčių tarifų būtų apmokestinami taikant 10–20 procentų šių mokesčių tarifus;
 - o plėstųsi iš Lietuvos šaltinių pajamas gaunančių Rusijos rezidentų mokesčių bazė: Lietuvoje galėtų būti apmokestinamos Rusijos rezidentams išmokamos pajamos iš tarptautinių vežimų, daiktų, kuriems privaloma teisinė registracija, pardavimo, taip pat galėtų būti apmokestinamos visos už Lietuvoje atliekamus darbus gaunamos pajamos, nepriklausomai nuo darbų trukmės;
- nebūtų taikomos vidaus mokesčių įstatymuose nustatytos lengvatos, kurios siejamos su valstybėmis, su kuriomis yra sudarytos ir taikomos dvigubo apmokestinimo išvengimo sutartys, pavyzdžiui:
 - o keistųsi Lietuvos rezidentų iš Rusijos šaltinių gaunamų pajamų dvigubo apmokestinimo naikinimo taisyklės, kurios nesant galiojančios dvigubo apmokestinimo išvengimo sutarties yra mažiau palankios (įmonių Rusijoje gautoms ir apmokestintoms pajamoms jokiais atvejais nebebūtų taikomas atleidimo nuo mokesčių Lietuvoje metodas);
 - o nebūtų taikoma pelno mokesčio lengvata Rusijoje patirtoms mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos sąnaudoms;
 - o pelno mokesčio tikslais leidžiamiems atskaitymams nebūtų priskiriamos Rusijos mokykloms už darbuotojų mokymą sumokėtos sumos ir kt.;
- būtų sudarytos sąlygos visa apimtimi taikyti mokesčių lengvatų apribojimus, susijusius su Rusijos įtraukimu į Tikslinių teritorijų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 344 „Dėl Tikslinių teritorijų sąrašo patvirtinimo“, (toliau – Tikslinių teritorijų sąrašas), pavyzdžiui:

- Rusijos įmonei, kuri bent metus valdo ne mažiau kaip 10 procentų Lietuvos apmokestinamojo vieneto akcijų (dalių, pajų), išmokami dividendai nebūtų atleidžiami nuo pelno mokesčio (t. y. nebūtų taikoma „dalyvavimo išimtis“) ir jie būtų apmokestinami bendru 15 procentų pelno mokesčio tarifu (galiojant Sutarčiai, nepaisant Rusijos įtraukimo į Tikslinių teritorijų sąrašą, tarifas negalėtų viršyti 5 arba 10 procentų, priklausomai nuo Sutartyje numatytų sąlygų);
- Lietuvos gyventojams nuo iš Rusijos šaltinių gautų pajamų Lietuvoje mokėtinas mokestis nebūtų mažinamas Rusijoje sumokėtų mokesčių sumomis.

Lietuvos rezidentų iš Rusijos šaltinių gaunamų pajamų apmokestinimo pokyčiai priklausys ir nuo Rusijos nacionaliniuose teisės aktuose nustatytų tų pajamų apmokestinimo taisyklių, tačiau šiuos pokyčius nulemia Rusijos priimtas sprendimas vienašališkai stabdyti Sutarties nuostatų taikymą, t. y. Lietuvos rezidentai jau dabar patiria Sutarties netaikymo pasekmes nepaisant to, kad Lietuva Sutarties dar nenutraukė (nesustabdė). Įvertinus tai, kas išdėstyta, Sutarties nutraukimas užtikrintų vienodą Lietuvos ir Rusijos rezidentų mokestinę padėtį, t. y. tiek vieni, tiek kiti būtų apmokestinami pagal nacionalinius Lietuvos ir Rusijos teisės aktus be Sutartyje nustatytų apribojimų.

Pagal Sutarties 31 straipsnio (*Nutraukimas*) nuostatas, apie Sutarties nutraukimą informavus kitą šalį likus ne mažiau kaip 6 mėnesiams iki kalendorinių metų pabaigos, Sutarties nuostatos nebebūtų taikomos nuo po Sutarties nutraukimo einančių kalendorinių metų sausio pirmos dienos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą bus sudarytos sąlygos nutraukti Sutartį, kas atitinka Lietuvos užsienio politikos kryptį Rusijos, kaip valstybės agresorės, atžvilgiu.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus įstatymą, įtaka kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus įstatymą nebus skatinami abipusiai Lietuvos ir Rusijos verslo ryšiai, kai kuriais atvejais gali didėti mokesčių mokėtojams tenkanti mokesčių našta dėl Sutartimi nustatytų palankesnių pajamų ir pelno mokesčių tarifų netaikymo bei griežtesnių dvigubo apmokestinimo išvengimo naikinimo sąlygų taikymo.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios, kokius teisės aktus būtina priimti, priėmus teikiamą Įstatymo projektą

Denonsavus Sutartį, nereikės keisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų, priimti naujų teisės aktų.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte naujų sąvokų neapibrėžiama.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projekto ir Sutarties nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Įstatymui įgyvendinti nereikia priimti įgyvendinamųjų teisės aktų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Priėmus įstatymą, papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis „Rusija“, „dvigubas apmokestinimas“, „sutarties denonsavimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi paaiškinimai, iniciatorių nuomone, nereikalingi.
